Споделяне на надеждата в един век на цинизъм

Стюърт МакАлистър

Някога Оскар Уайлд е казал: „Има две трагедии в живота. Едната е да не получиш това, което искаш, а другата е да го получиш!" Писателят Бари Мороу ни разказва как веднъж е получил факс от един приятел, който гласял: „Животът е тест. Той е само тест. Ако това беше твоят истински живот, щяха да ти бъдат дадени по-добри инструкции."

От филмите и медиите често придобиваме усещане или прозрение за чувствата и нагласите на нашето време. В книгата си „Шоу за нищо" Томас Хибс с дълбока проницателност показва, че зад хумора в много съвременни ситуационни комедии се крие остър гняв и разочарование. Той говори за СЛОННОСТТА ВСИЧКО ДА СЕ ПРИДАВА НА СЪВПАДЕНИЕТО и всеобщото чувство на абсурдност, безсмислие и безпредметност на почти всички човешки усилия и преследване на цели, които често се описват. Като че ли вселената е управлявана от „мрачно демонично анти-провидение"- безлично, зло и жестоко.

Чудя се дали хуморът служи за маска на нашата болка и обърквене. В САЩ Том Уилет събра няколко полезни цитата, които отразяват съвременното състояние.
• „Не само, че няма Бог, но и се опитай да си осигуриш водопроводчик за почивните дни."~ Уди Алън
• „Не вярвам в Бог. Вярвам в кашмира."~ Фран Лебовиц
• „Повечето хора след завършване на университета не са атеисти. Твърде трудно е да си такъв в обществото поради една причина – защото нямаш никакви почивни дни. А ако си агностик не знаеш дали ще ги вземеш или не."~ Морт Сал
• „Милиони, които не знаят какво да правят в дъждовния неделен следобед, копнеят за безсмъртие."~Сюзън Ерц.

В Америка все още съществува спомена за някога доминиращата християнска култура, но тук в Европа огромното чувство за празнота, безсмислие и умора правят всички твърдения за свръхестественост, съгласуваност и надежда силно подозрителни.

Но не можем с лека ръка да махнем на търсенето на надежда и да се правим, че е хубав „аксесоар" или несъществена съставна част от ежедневието. Хелена Биренбаум, оцеляла от Холокоста се присъединява към други като Виктор Франкл, когато озаглавява една от своите книги „Надеждата умира последна". Дейвид Айкман, журналист от списание Time, описва надеждата като "най-силния копнеж на сърцето".

Вероятно е нужно да си зададем въпроса в какво се надяваме. За какво се надяваме? Има ли изобщо някаква или пък задоволителна прична да имаме надежда? Преди да продължим, нека разгледаме различните значения, с които използваме думата „надежда".

Може да имаме предвид, желание, стремеж, неясен или неопределен копнеж, като желанието да бъдеш известен или слаб, или да спечелиш Нобелова награда. Не правим нищо и не полагаме усилия да постигнем някое от тези неща, но си мислим, че би било добре да ги получим или да ги преживеем. В този смисъл, надеждата е наистина илюзия или блян.
ИЛИ
Може да имаме предвид, че сме платили ”депозит” за къща или кола и се надяваме да ги притежаваме някой ден. Или сме посяли зеленчуци и се надяваме да получим реколта в подходящото време. В този смисъл, надеждата, макар и включваща отлагане, е реално очакване.

Което ме довежда до първоначалния ми въпрос.

1. Нуждата от надежда в човешкото сърце

Гладът за трансцеденталност, за смисъл , за някакъв вид обяснение на живота, неговата цел и предназначение, се открива през цялата история, в културите и във всеки аспект на човешката дейност.

А. Предизвикателният въпрос на Камю

Екзистенциалистите ни принуждават да се изправим срещу празнотата на живота по модерен начин и настояват да се справим с „ужаса и безпокойството”. Албер Камю предполага, че има един въпрос над всички други „Защо да не извърша самоубийство?” (виж „Митът за Сизиф”)

Ако няма ПРИЧИНА да живея, защо да се безпокоя? Разбира се ,не всички усещат този въпрос толкова осезателно, колкото тези писатели, но те повдигат въпроса за търсенето на отговор или разрешение в един свят, лишен от трансцеденталното.

Б. Тогава надежда чрез героични постъпки и велики стратегии

В трудовете си Ерих Фром и особено Ърнест Бекер изследват начините и средствата на „смисленото творение”, което е централно за обществата. Бекер ни информира, че в сърцевината на нашия героизъм и героични опити се крие „отричането на смъртта”. Тя ни гледа втренчено в очите, очаква всички нас, скъсява удоволствието ни, прекъсва нашите илюзии и се изправя срещу нашата самоувереност.

Сам Кийн го е казал добре: ”Обществото ни снабдява със защитата на втора линия срещу нашата естествена немощ чрез създаване на героична система, която ни позволява да вярваме, че ние превъзхождаме смъртта, като участваме в нещо с трайна стойност.

Ние постигаме ersatz* безсмъртие като жертваме себе си, за да завладеем империя, да построим храм, да напишем книга, да създадем семейство, да натрупаме състояние, да способстваме на прогреса и просперитета, да създадем информационно общество и глобален световен пазар. Тъй като главната цел на човешкия живот е да станеш героичен и да победиш смъртта, всяка култура трябва да снабди своите членове със сложна символична система, която в същността си е религиозна. Това означава, че идеологическите конфликти между културите са в основата си битки между проекти за

безсмъртие, свещени войни.”

Какво имам предвид? Това, че дори когато „чувстваме”, че нещата са безсмислени или трудни, ние пак се стремим към надеждата или поне се опитваме да се държим „КАТО ЧЕ ЛИ” тя съществува.

В. Гладът за идеал, за съвършенство

Марк Твен е казал: ”Човек не знае какво точно иска, но то просто кара сърцето му да изпитва доста болка от желанието да го искаш толкова много.” Ние всички усещаме дълбокото проникващо желание да преживеем истинския живот. Искаме нещата да вървят добре, да сме щастливи, да сме задоволени, искаме всичко да работи, а то толкова рядко се получава! Нещастието, безпокойството, недоволството характеризират нашия живот. Ето няколко свидетелства:

• „А аз все още не съм открил това, което търся” ~ U2
• „Всеки търси нещо.” ~ Юритмикс
• „Не мога да получа удовлетворение” ~ Ролинг Стоунз
Нека спрем и поразсъждаваме за момент.

Сякаш в човешкото сърце има силен и разяждащ глад, копнеж за някакво удовлетворение отвъд обичайното задоволяване, което обикновено е достъпно за нас.

Всички ние живеем с желанието да преследваме това неясно „нещо” и нашите опити, колкото многобройни и разнообразни да са, май не улучват целта.

Разочаровани от липсата на успех, ние често се обръщаме към хумора или цинизма като израз на нашия гняв, страх и отчаяние.

2. Надежда? Ти сигурно се шегуваш!

Пророците на подозрението Фройд, Маркс, Ницше и техните последователи посочват много причини да поставим под въпрос „илюзиите” на надеждата. Тъмните мотиви, които прикриват скритите цели, злоупотребата с властта, позицията и привилегията, злоупотребата с „истината” като средство за подчинение. Поради тези и други причини, преследването на надеждата би изглеждало наивно. Три причини да бъде отхвърлена надеждата:

А. Свидетелствата на историята, особено на 20 век

Александър Поуп заявил:” Блажен е този, който не очаква нищо, понеже той никога няма да бъде разочарован.” Лили Томлин го казва по друг начин: „Нещата ще стават много по-лоши преди да станат лоши.” Откъде да започнем?

• Първата световна война с над 13 милиона убити.
• Болшевишката революция и над 70 години потисничество.
• Появата на фашистите и илюзията за силния човек.
• Втората световна война с над 55 милиона убити.
• Желязната завеса и Студената война.
• Ядрените оръжия.

• Корейската и после Виетнамската война.
• Конфликтите в Босна, Косово и т.н.

Каквото и да е надеждата, би трябвало да е от такъв ВИД, който да се справи с хората в тези ситуации и нужди. Б. Бих искал да не ми беше казвал това!

Информационната експлозия и демократизацията на знанието са дали удивителен достъп да данни, факти и досега скрити ресурси. Нови книги, биографии, експозета продължават да разбиват досега приемани „образи". Колкото повече научаваме, толкова повече откриваме, колкото повече „скритото" излиза на яве, толкова повече вярваме, че ЛИЦЕМЕРИЕТО е **ендемично. Лъжите са навсякъде, а ДОВЕРИЕТО е невъзможно. Успехът на деконструктивния проект се разглежда като такъв, в който виждаме себе си „стъпили здраво във въздуха", по думите на Франсис Шефър.

В. Фалшиво, фалшиво, всичко е фалшиво.

Филмът „Боен клуб" е тъмен прозорец към абсурда на поглъщащия начин на живот и безличните и унищожителни модели, които се появяват, за да бележат нашето постмодерно време. Като вилнее срещу бавната, но сигурна „емоционална и духовна смърт", която изсмуква живота от нас, отговорът се насочва към насилието, агресията и всичко, което ще ни позволи да преживеем РЕАЛНИЯ живот. Това обаче не ни предлага истински и траен отговор, само лично бягство на цената на обществен хаос.

И така, докъде ни води това и какви са възможностите пред нас?

• Надежда в този живот, но както се вижда, всички опити водят до провал.
• Надежда чрез трансцедентален живот. Отричането от желанията,стремежът за отделяне от света и постигане на Нирвана при будистите и индуистите - възможност, която някои сериозно преследват.
• Надежда чрез източник и път по-велик от нас самите, по-голям от предизвикателствата и в състояние да даде отговор и път.

3. Жива и трайна надежда

Честъртън някога е казал: „Хората често отхвърлят християнството не защото са го опитвали и са го намирали за недостатъчно, а защото е трудно и изобщо не са го опитвали."

Има ли мъдрост в Библията? Има ли потенциални ресурси на разположение, които макар постоянно да са игнорирани всъщност говорят на нашата човешка нужда и въпроса за надеждата по-добре от алтернативите? В Евангелието от Йоан1:1-5 имаме отговор.

А. Има Бог и Той е там, и не мълчи.

Бог е Създателят и според Библията, самият източник на това, което търсим и от което се нуждаем. Светлина и живот. Библейското послание е, че надеждата лежи отвъд мен, в източник и път, който по-скоро трябва да получа, отколкото да спечеля или създам. Вселената наистина има обяснение, до което можем да стигнем въпреки резултата от греха и смъртта. Има разрешение, има изходен път.

Б. Има сила, която може да ме промени и да ми помогне.

Библията нарича това спасение чрез делото на Божия Святи Дух. Мога да се справя с вината, срама, празнотата и безсмислието, като приема дара на доброволната жертва на Исус за мен и развия живи, дейни и продължителни взаимоотношения с Бог. Обаче трябва да изоставя всички суетни стремежи и напразни опити да се надявам на себе си или просто да живея, избягвайки въпроса и нуждата.

В. Моето настояще и бъдеще могат да почиват сигурно в Божията грижа, Божието снабдяване и Божиите обещания

Според апостол Павел „Око не е виждало и ухо не е чувало....Всичко, което Бог е приготвил за онези, които Го обичат" 1Коринтяни 2:9~ Надеждата разкрита в Писанието и донесена до нас чрез Христос и Святия Дух е повече от достатъчна да посрещне нашите интелектуални и екзистенциални грижи. Както казва Кл. Ст. Луис „Ние искаме нещо друго, което трудно можем да опишем с думи – да бъдем обединени с красотата, която виждаме, да минем в нея, да я получим в себе си, да се окъпем в нея, да станем част от нея.... В момента сме от външната страна на света, на погрешната страна на вратата. Ние разпознаваме свежестта и чистотата на утрото, но те не ни правят свежи и чисти. Не можем да се смесим с великолепието, което виждаме. Но всички листи на Новия завет шумолят, разнасяйки мълвата, че това няма да бъде все така. Един ден, ако е рекъл Бог, ние ще влезем."

(„Тежестта на славата", Кл. Ст. Луис)

Както Йоан каза в писмо до ранните християни: „Този, който има Сина има живот." Това е животът, който може наистина да ни донесе трайна надежда в един век на цинизъм.

* ersatz – немска дума, която буквално означава заместител или заместване.
**ендемично - присъстващо в определена локализирана област или присъщо за хората в тази област.

© Стюърт МакАлистър е Директор на Ravi Zacharias International Ministries. Той е бил Генерален секретар на Европейския евангелски алианс и участва в Европейския Лозански комитет.

© Маркъс Ханисет. Статията е преведена и използвана с разрешението на автора от уебсайта на Universities and Colleges Christian Fellowship (UCCF), http://www.bethinking.org/culture-worldview/intermediate/sharing-hope-in-a-cynical-age.htm.

Превод: Петранка Русева